หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ แผนกผู้ป่วยในอายุรกรรม โรงพยาบาลเชียงคำ

ชื่อและนามสกุล นางสาววันเพ็ญ บุญประเสริฐ

แขนงวิชา การบริหารการพยาบาล

สาขาวิชา พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชีวเกษมสุข

2. รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฏ์กุล

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ มาลาธรรม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชีวเกษมสุข)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฏ์กุล)

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ
แผนกผู้ป่วยในอายุรกรรม โรงพยาบาลเชียงคำ

ผู้วิจัย นางสาววันเพ็ญ บุญประเสริฐ **รหัสนักศึกษา** 2525100042 **ปริญญา** พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพยาบาล) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารี ชีวเกษมสุข (2) รองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฏ์กุล

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์สภาพการณ์ของรูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพแผนกผู้ป่วยในอายุรกรรม โรงพยาบาลเชียงคำ (2) พัฒนารูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพและ (3) ศึกษาและเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาพยาบาลในหอผู้ป่วยอายุรกรรมชายที่ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่มๆละ 30 คน คือ กลุ่มทดลองเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรและกลุ่มควบคุมเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการบริการพยาบาลตามรูปแบบเดิม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรที่พัฒนาขึ้น (2) โครงการอบรมพยาบาลวิชาชีพ 2 ครั้ง (3) แบบสอบถามการรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาและหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีชนิด 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) โรงพยาบาลเชียงคำยังไม่มีรูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรที่ชัดเจนและไม่เป็นรูปธรรมโดยค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.46) (2) รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรที่พัฒนาขึ้นใหม่เป็นแบบแผนของการบริการพยาบาลที่บูรณาการด้วย 1) กระบวนการดูแลผู้ป่วย 2) กระบวนการพยาบาล และ 3) การดูแลอย่างเอื้ออาทรของสแวนสัน มีการบริการพยาบาล 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเข้าถึงและ เข้ารับบริการ 2) การประเมินผู้ป่วย 3) การปฏิบัติการพยาบาลและการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วย 4) การให้ข้อมูลและการเสริมพลังอำนาจ และ 5) การประเมินผล ในแต่ละขั้นตอนจะบูรณาการการดูแลอย่างเอื้ออาทร 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักผู้ป่วย 2) การอยู่กับผู้ป่วย 3) การช่วยเหลือผู้ป่วย 4) การสนับสนุนความสามารถของผู้ป่วย และ 5) การคงไว้ซึ่งความเชื่อของผู้ป่วย และ (3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพจากการใช้รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรที่พัฒนาขึ้นโดยรวมและรายด้านสูงกว่ารูปแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ การพัฒนา รูปแบบการบริการพยาบาล การดูแลอย่างเอื้ออาทร แผนกผู้ป่วยในอายุรกรรม

Thesis title: The Development of a Nursing Service with Caring Model of Professional Nurses at a Medical In-patient Department Chiangkham Hospital
Researcher: Miss Wanpen Boonprasert; **ID:** 2525100042; **Degree:** Master of Nursing Science (Nursing Administration); **Thesis advisors:** (1) Dr. Aree Cheevakasemsook, Assistant Professor; (2) Ms.Wilai Kusolvisitkul, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this research and development were: (1) to analyze situations of a nursing service with caring model of professional nurses working at a Medical In-patient Department in Chiangkham Hospital, (2) to develop a new nursing service with caring model for professional nurses, and (3) to explore and to compare the patient perception of nursing service with caring behaviors of professional nurses between an experimental group and a control group.

The samples were selected by the purposive sampling technique to include the patients at the Medical In-patient Department. They were divided into two groups: (1) 30 patients who received the new nursing service with caring model as the experimental group, and the other 30 patients who were provided with a routine nursing service model as the control group. Three research tools consisted of (1) the developed nursing service with caring model, (2) two training projects, and (3) a questionnaire for patient perception of nursing service with caring behaviors of professional nurses. All tools were tested for validity and reliability. The reliability of the questionnaire was 0.95. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and Independent t-test.

The major findings were as follows. (1) Chiangkham hospital did not have a practical and concrete nursing service with caring model. The mean score of the patient perception of nursing service with caring behaviors of professional nurses in the control group at the moderate level. (M = 3.46). (2) The new nursing service with caring model was developed, and the nursing care pattern was integrated by 1) patient care processes, 2) the nursing process, and 3) the caring process of Swanson. The model included 5 steps: 1) access and entry, 2) assessment, 3) Implementation and discharge planning, 4) giving information and empowerment, and 5) evaluation. Each step was integrated with five caring processes: knowing, being with, doing for, enabling, and maintaining belief. Finally, (3) the mean score of the patient perception of nursing service with caring behaviors of professional nurses was significantly higher than the previous model at the level 0.01 ($p < 0.01$).

Keywords: Development, Nursing service model, Caring, In-patient department, Medicine

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารี ชีวเกษมสุข อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และรองศาสตราจารย์วิไล กุศลวิศิษฎ์กุล อาจารย์ร่วมที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้เสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำและแนะแนวทางที่ถูกต้องตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเมตตา เอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างดียิ่งแก่ผู้วิจัยเสมอมานับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งและประทับใจในความเมตตาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ มาลาธรรม ประธานสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และประสบการณ์ในการศึกษาที่มีคุณค่าจนประสบผลสำเร็จ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านดังปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามและรูปแบบการบริการพยาบาล อย่างเอื้ออาทร รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลเชียงคำ แพทย์หญิงฤทัย วรรธนวินิจที่อนุญาตให้ดำเนินการในหน่วยงานของโรงพยาบาลเชียงคำ นางพรรณา สุปินะเจริญ หัวหน้าพยาบาล นางระพีพรรณ อนุกูล หัวหน้าหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย และพยาบาลหอผู้ป่วยอายุรกรรมชายทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบและการใช้รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย และขอบพระคุณผู้ป่วยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

วันเพ็ญ บุญประเสริฐ

กรกฎาคม 2556

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญตาราง ..... ฌ
สารบัญภาพ ..... ฎ
บทที่ 1 บทนำ 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
วัตถุประสงค์การวิจัย 4
กรอบแนวคิดการวิจัย 4
สมมติฐานการวิจัย 6
ขอบเขตของการวิจัย 6
นิยามศัพท์เฉพาะ 7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 9
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 10
การพัฒนารูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร 11
แนวคิดที่ใช้พัฒนารูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร 21
โรงพยาบาลเชียงคำ 24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 32
รูปแบบการวิจัย 32
ประชากรและกลุ่มที่ศึกษา 33
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 34
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย 42
การรวบรวมข้อมูล 44
การวิเคราะห์ข้อมูล 46

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 47
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล 47
ตอนที่ 2 สภาพการณ์ของรูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรก่อนการพัฒนา 51
ตอนที่ 3 รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลเชียงคำที่พัฒนาขึ้น 56
ตอนที่ 4 เปรียบเทียบการรับรู้ของผู้ป่วยต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาล
อย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพในผู้ป่วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 58
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 67
สรุปการวิจัย 67
อภิปรายผล 73
ข้อเสนอแนะ 76
บรรณานุกรม 78
ภาคผนวก 83
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ 84
ข เอกสารรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 86
ค ตัวอย่างหนังสือขออนุมัติบุคลากรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัยและ
ตัวอย่างหนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย 88
ง ตารางผนวกที่ 1 เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคล 93
จ ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 95
ประวัติผู้วิจัย 111

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามระยะพัฒนา 35
ตารางที่ 3.2 การบูรณาการแนวคิดของกระบวนการดูแลผู้ป่วยและกระบวนการพยาบาล เป็นการบริการพยาบาล 38
ตารางที่ 3.3 การบูรณาการขั้นตอนของการบริการพยาบาลกับแนวคิด การดูแลอย่างเอื้ออาทรของสแวนสัน 39
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำแนกตาม คุณลักษณะส่วนบุคคล 48
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล 50
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย ต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามรายด้าน และโดยรวมของกลุ่มควบคุม 52
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย ต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทรของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายข้อของกลุ่มควบคุม 53
ตารางที่ 4.5 ประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบ การบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร 55
ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวม 58
ตารางที่ 4.7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการรู้จักผู้ป่วยจำแนกเป็นรายข้อ 59
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการอยู่กับผู้ป่วยจำแนกเป็นรายข้อ 60

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการช่วยเหลือผู้ป่วย จำแนกเป็นรายข้อ 62

ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการสนับสนุนความสามารถของผู้ป่วย จำแนกเป็นรายข้อ 64

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ของผู้ป่วย กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต่อพฤติกรรมการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการคงไว้ซึ่งความเชื่อของผู้ป่วย จำแนกเป็นรายข้อ 65

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย 5
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารงานโรงพยาบาลเชียงคำ 25
ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 45
ภาพที่ 4.1 รูปแบบการบริการพยาบาลอย่างเอื้ออาทร 57